

Πρόλογος

Το ειδικό τεύχος του περιοδικού **ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ**, που είναι αφιερωμένο στην Κλινική Ψυχολογία, περιλαμβάνει ποικίλα άρθρα με παρουσιάσεις κλινικού έργου, τα οποία καλύπτουν μια ευρεία επιστημονική θεματολογία και μάλιστα μέσα από διαφορετικές θεωρητικές προσεγγίσεις. Η επιλογή των θεμάτων έχει ως στόχο να σκιαγραφήσει τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες της κλινικής ψυχολογίας στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα. Μέσα από μια ευρεία θεματολογία και μέσα από το πρίσμα διαφορετικών θεωρητικών κατευθύνσεων, οι συντελεστές αυτού του τεύχους επιθυμούν να πλαισιώσουν θεωρητικά και πολύπλευρα την κλινική πράξη στην Ελλάδα.

Η δημοσίευση αυτού του ειδικού τεύχους, όμως, συμπίπτει χρονικά και με μια περίοδο σημαντικών γεγονότων που συνδέονται άμεσα με το παρεχόμενο έργο του κλινικού ψυχολόγου και την εκπαίδευση στην κλινική ψυχολογία τόσο στη χώρα μας όσο και στο εξωτερικό.

Πρώτον, έχει αρχίσει ένας σοβαρός διάλογος γύρω από το θέμα της άδειας άσκησης και στην ειδικότητα του κλινικού ψυχολόγου με τη σύσταση Ειδικής Επιτροπής – με διετή θητεία – που έχει ως έργο τον ορισμό των προσόντων για τις ειδικότητες στην ψυχολογία, όπως επίσης και υποεπιτροπή για τον ορισμό των προσόντων ψυχολόγων ψυχοθεραπευτών (Απόφαση Υπουργού Υγείας και Πρόνοιας 8.6.2000, Αρ.Πρωτ. ΔΥ 1α/10871). Θεωρούμε ότι η επίσημη συζήτηση γύρω από αυτά τα σοβαρά θέματα θα οδηγήσει σε νομοθετικές ρυθμίσεις ώστε η κλινική ψυχολογία ή / και ψυχοθεραπεία να πάρει και στον τόπο μας τη θέση που της αξίζει.

Ταυτόχρονα άρχισε και σε ευρωπαϊκό επίπεδο ο προβληματισμός γύρω από το θέμα ελάχιστων κριτηρίων που πρέπει να πληροί η εκπαίδευση του κλινικού ψυχολόγου ή / και του ψυχοθεραπευτή. Σε σχετικό ευρωπαϊκό πρόγραμμα, στο οποίο συμμετέχει η Α. Καλαντζή-Αζίζι από την Ελλάδα, συμμετέχουν, επίσης, η Μ. Βρετανία και η Β. Ιρλανδία με έναν εκπρόσωπο, όπως και η Γερμανία, το Λουξεμβούργο και η Αυστρία. (Master of advanced psychological studies- clinical- MAPS-C, ERASMUS CDA, 2000-2001). Για το 2001 επίκειται διεύρυνση της ομάδας εργασίας και με συμμετοχή άλλων ευρωπαϊκών χωρών.

Θέμα καυτό συζήτησης στις προαναφερθείσες επιτροπές όπως και στις ομάδες εργασίας, είναι ακόμη και σήμερα η οριοθέτηση του ρόλου του κλινικού ψυχολόγου ή / και ψυχολόγου ψυχοθεραπευτή, γεγονός που αντικατοπτρίζει την ασάφεια που επικρατεί ακόμη και στο χώρο της ψυχολογίας σχετικά με τον ίδιο τον ορισμό της κλινικής ψυχολογίας, τον ορισμό της ψυχοθεραπείας, εάν αυτοί οι δύο κλάδοι ταυτίζονται, αν όχι ποια είναι η μεταξύ τους διαχωριστική γραμμή κ.ά.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι παρά το γεγονός ότι έγκριτοι φορείς όπως, π.χ., ο κλάδος 12 του Αμερικανικού Ψυχολογικού Συλλόγου (APA, Division 12, Clinical Psychology) έχουν ήδη δώσει έναν επίσημο ορισμό της κλινικής ψυχολογίας (Resnick, 1991) θα διανύσουμε αρκετό δρόμο ακόμη έως ότου ξεκαθαριστούν έννοιες, ορισθούν κλάδοι και ρυθμιστούν θέματα εκπαίδευσης νομοθετικά.

Αυτά τα εισαγωγικά σχόλια θεωρούμε ότι αρκούν για να τεκμηριώσουν και την επιλογή της ύλης του ειδικού τεύχους του περιοδικού **ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ** με τίτλο **Θέματα Κλινικής Ψυχολογίας**. Το τεύχος αυτό περιλαμβάνει “κλασικά” θέματα ψυχοθεραπείας με το σκεπτικό ότι φαινόμενα όπως η αρνητική θεραπευτική αντίδραση εμφανίζονται και στη δουλειά του κλινικού ψυχολόγου και ότι η διαφώτιση αυτού του θέματος από την ψυχαναλυτική άποψη θα εμπλουτίσει ουσιαστικά τις προσπάθειες κατανόησής του (άρθρο πρώτο, Α. Ποταμιάνου). Το δεύτερο άρθρο (Α. Καλαντζή- Αζίζι & Ε. Γαλανάκη) φέρνει στην επιφάνεια τη συζήτηση σχετικά με επίκαιρα θέματα όπως είναι της επιστημονικής τεκμηρίωσης του έργου

που επιτελείται μέσω της ψυχοθεραπείας, και πόσο "πιστοί" μπορεί να παραμένουν οι ψυχοθεραπευτές σε σχολές, αν είναι δυνατόν να υπάρξουν "ανοίγματα", αν όμως υπάρχουν αυτά, ποιους περιορισμούς θα έπρεπε ίσως να θέσουμε, κ.ά.

Το *τρίτο άρθρο* (Α. Χριστοπούλου) δια φωτίζει το θέμα της ψυχαναλυτικής ψυχοθεραπείας εκπαιδισθέντων όχι μόνο σχετικά με τα δυναμικά που εμφανίζονται κατά τη διάρκεια της θεραπείας αλλά και με το ίδιο το κίνητρο που οδήγησε στην απόφαση εκπαιδισμού. Το *τέταρτο άρθρο* (Α. Σταλίκας) είναι αφιερωμένο στην ψυχομετρική διάσταση του έργου τόσο του κλινικού ψυχολόγου όσο και του ψυχοθεραπευτή. Η κατασκευή της "Κλίμακας Ισχύος του Συναισθήματος" με την οποία μπορεί ίσως να αποτυπωθεί η συναισθηματική έκφραση στην ψυχοθεραπευτική διαδικασία είναι, αν μη τι άλλο, ένα ενδιαφέρον και πρωτότυπο εγχείρημα.

Η χρησιμοποίηση και χρησιμότητα της τεχνολογίας στην κλινική πρακτική και ψυχοθεραπεία απασχολεί όλο και περισσότερο τους ειδικούς, και αυτό το παράδειγμα που περιγράφεται στο *πέμπτο άρθρο* (Ph. Vanger) αποτελεί μια υποδειγματική χρήση της βιντεοσκόπησης που διευρύνει το ρεπερτόριο των δυνατοτήτων της κλασικής, πρόσωπο με πρόσωπο, αντιμετώπισης διαταραχών διατροφής. Το *έκτο άρθρο* (Α. Γενά) μας οδηγεί στο χώρο της Ειδικής Αγωγής. Η συστηματική εφαρμογή προγραμμάτων κλινικής ψυχολογίας που βασίζονται στην ψυχολογία της μάθησης φαίνεται πως συμβάλλει ουσιαστικά στη δημιουργία ορθών προϋποθέσεων για τη σχολική ένταξη παιδιών με αυτισμό.

Η σημασία των σχέσεων στη γονεϊκή οικογένεια σε άτομα που έχουν δυσκολίες προσαρμογής είναι πια "κοινός τόπος" – το πώς συνδέονται αυτές οι σχέσεις με την εμφάνιση και πορεία της ασθένειας σε γαστρεντερολογικούς και ογκολογικούς ασθενείς είναι περιεχόμενο του *έβδομου άρθρου* (Τ. Μπαφίτη), το οποίο παρουσιάζει ενδιαφέρουσες συσχετίσεις με τις αντιλήψεις του ατόμου για τον εαυτό και την πραγματικότητα. Το *όγδοο* και *τελευταίο άρθρο* (Α. Καλαντζή-Αζίζι, Ε. Καραδήμας, & Γ. Σωτηροπούλου) σχετίζεται με ένα θέμα ομαδικής κλινικής παρέμβασης, δηλαδή την ενίσχυση των προσδοκιών αυτοαποτελεσματικότητας σε μια ηλικία που ακόμη ο νέος (η νέα) μετέφηβος φοιτητής (φοιτήτρια) διαμορφώνει την ταυτότητά του.

Σίγουρα τόσο η επιλογή θεμάτων και προσεγγίσεων όσο και η επιλογή συγγραφέων εμπεριέχει τον κίνδυνο της υποκειμενικότητας. Εμείς, οι δύο επιμελήτριες της έκδοσης του ειδικού τεύχους αυτού, δεν μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι αποφυγάμε εντελώς τον κίνδυνο αυτό. Το γεγονός ότι δεν είμαστε μόνο κλινικοί ψυχολόγοι αλλά ότι έχουμε ολοκληρωμένη ψυχοθεραπευτική εκπαίδευση που συνδέεται με δύο διαφορετικές προσεγγίσεις (τη γνωσιακή-συμπεριφοριστική και την ψυχαναλυτική), μας έδωσε τη δυνατότητα να σκεφτούμε πιο σφαιρικά και να κάνουμε ένα γόνιμο διάλογο πριν από την τελική επιλογή. Προσπαθήσαμε, λοιπόν, με δεδομένο τον περιορισμό χώρου ενός ειδικού τεύχους να συμπεριλάβουμε σ' αυτό ενδιαφέροντα θέματα που αντικατοπτρίζουν προβληματισμούς και ερευνητικά ερωτήματα του σήμερα. Ελπίζουμε οι εργασίες που παρουσιάζονται σ' αυτό το τεύχος να προσθέσουν ένα λιθαράκι στην προώθηση της έρευνας και πρακτικής της κλινικής ψυχολογίας που μόλις τα τελευταία χρόνια συστηματοποιείται στη χώρα μας.

Δεκέμβριος 2000

Αναστασία Καλαντζή-Αζίζι
Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας

Άννα Χριστοπούλου
Επικουρη Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας

Βιβλιογραφία

Resnick, J. H. (1991). Finally, a definition of clinical psychology: A message from the President. Division 12 APA. *The Clinical Psychologist*, 44, 3-11.